

**Department of Finance
University of Economics in Bratislava
Faculty of National Economy
Dolnozemska cesta 1/a, Bratislava
SLOVAK REPUBLIC**

DAŇOVÉ NÁSTROJE VYBRANÝCH KRAJÍN A ENERGETICKÁ KRÍZA

**Juraj Válek
Pavol Ochoťnický**

DF WORKING PAPER NO: 1/2023

ISSUED IN January 2023

juraj.valek@euba.sk
pavol.ochotnický@euba.sk

Abstract:

The energy crisis of 2022 initiated a huge interest on the part of economists and academics to investigate the consequences of this supply shock as well as the possibilities of their elimination with selected fiscal instruments in individual countries. In more detail, the contribution offers selected comparative empirical findings on the development of: (a) the energy intensity of the GDP of selected countries, (b) relative production of greenhouse gases of selected countries, (c) energy prices of selected countries, (d) taxation of selected energies in the EU, (e) and comparison of ecological taxes for selected countries. The presented contribution aims to create a basic information base for further research into the consequences of the energy shock in 2022.

Key words: energy crisis, energy prices. taxes.

Abstrakt:

Energetická kríza z roku 2022 iniciovala obrovský záujem zo strany ekonómov a akademikov skúmať dôsledky tohto ponukového šoku ako aj možnosti ich eliminácie vybranými fiškálnymi nástrojmi v jednotlivých krajinách. Detailnejšie príspevok ponúka vybrané komparatívne empirické zistenia o vývoji: (a) energetickej náročnosti HDP vybraných krajín, (b) relatívnej produkcie skleníkov plynov vybraných krajín, (c) cien energií vybraných krajín, (d) zdanenie vybraných energií v EÚ, (e) a porovnaní ekologických daní za vybrané krajiny. Predkladaný príspevok si kladie za cieľ vytvoriť základnú informačnú bázu pre ďalší výskum dôsledkov energetického šoku v roku 2022.

Kľúčové slová: energetická kríza, ceny energií. dane.

Príspevok je výstupom projektu APVV-20-0338 „Hybné sily ekonomického rastu a prežitie firiem v šiestej K-vlne.

Úvod

V dôsledku energetickej krízy v roku 2022 sa pozornosť ekonómov, akademikov, politikov, tak odbornej, ako aj širokej verejnosti sústredila na otázky dopadov rastúcich cien energií a na možnosti ich eliminácie nástrojmi fiškálnej politiky. Rast cien energetických vstupov bol prakticky pre všetky ekonomické subjekty vo svete previerkou schopnosti adaptovať sa na cenový šok. Vysvetlenie makroekonomických šokov sa opiera najmä o zovšeobecnenie poznatkov z ropných šokov, ktoré systematicky a všeobecne vysvetlili viaceré práce Oliviera Blancharda, ako aj práce Blinder, Ruud (2010), Bruno, Sachs (1982, 1985). Posledná menovaná práce poskytuje prehľadné neoklasické vysvetlenia, ako sa ceny energií prejavujú na poklese agregátnej pridanej hodnoty v dôsledku rastu cien energií cez agregátnu produkčnú funkciu. V súlade s Ochotnický, Lajzová, Kisľáková (2011) predpokladáme, energetická kríza zasiahne extrémne silno aj odvetvia, do ktorých vstupuje rast cien energií cez množstvo energeticky závislých vstupov (dodávok).

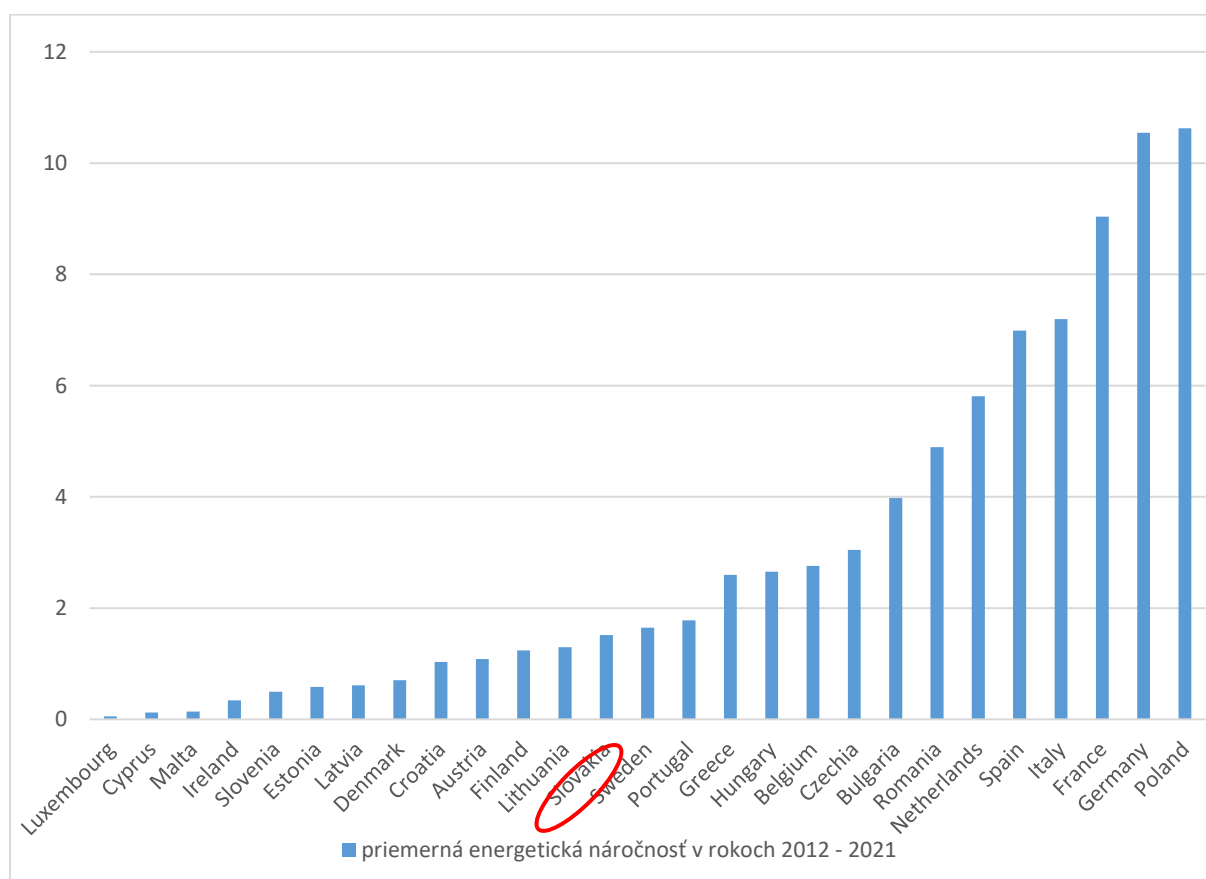
Fiškálna politika sa v roku 2022 tiež stala a pre rok 2023 bude jedným z kľúčových nástrojov na elimináciu cenového energetického šoku. Keďže je nesporné, že dosiahnutie nízkych cien energií v jednotlivých krajinách bude určujúce pre cenovú konkurencieschopnosť národných ekonomík, je nevyhnutné prispôbovať nástroje fiškálnej politiky na energie smerom ku partnerským krokom vlád minimálne európskych krajín. Príspevok sa v tejto fáze rozpracovania zameriava najmä na vybrané opatrenia v oblasti daňovej politiky vybraných krajín a na ich komparáciu.

1. Vývoj energetickej náročnosti krajín EÚ

Sankeyho diagram poskytuje prehľad o hlavných energetických tokoch a o tom, ako prispievajú ku globálnej energetickej bilancii určitého územia. Znázorňuje energetické bilancie. Je grafickým znázornením tokov – ako je energia, materiál alebo peniaze – kde ich možno kombinovať, deliť a sledovať cez sériu udalostí alebo etáp. Šírka každého prúdu predstavuje množstvo materiálu alebo energie v prúde. Zvyčajne sa používa na vizualizáciu prenosov energie medzi procesmi, sú pomenované po Írovi Matthewovi H. P. R. Sankeyovi, ktorý tento typ diagramu použil v publikácii o energetickej účinnosti parného stroja v roku 1898. Energetická bilancia predstavuje príspevky a toky rôznych energetických komodít (palív, tepla a elektriny, t. j. nosičov energie v predajnej forme) do rôznych sektorov hospodárstva (napríklad zásobovanie, transformácia a spotreba) v energetických jednotkách. Reprodukuje tak vo vizuálnej forme energetické bilancie, ktoré sú znázornené v tabuľke alebo tabuľkovom procesore.

Vývoj náročnosti HDP na energiu

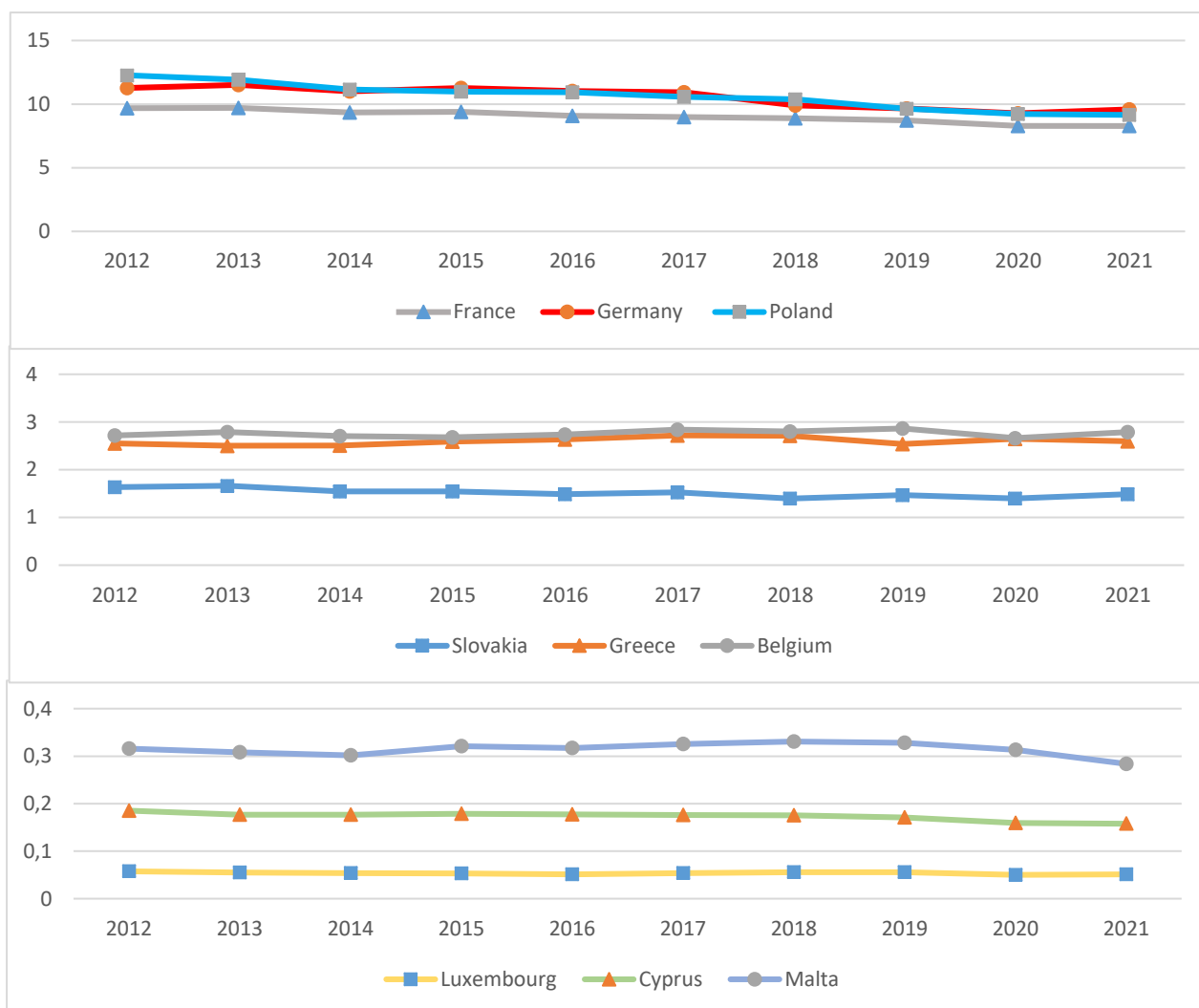
Graf 1.1 : Priemerná energetická náročnosť v rokoch 2012 – 2021

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Sankey_diagrams_for_energy_balance, 2023

Vo všeobecnosti, má energetická náročnosť, vyjadrená ako pomer tokov energií, vyjadrených v tisícoch ton ropy k HDP v eurách v sledovaných krajinách klesajúcu tendenciu. Najväčšiu energetickú náročnosť v sledovanom období rokov 2012 až 2021 dosahuje Poľsko, najnižšiu Luxembursko. Nárast bol sledovaný v Belgicku a Grécku.

Graf 1.2: Energetická náročnosť v rokoch 2012 – 2021 vo vybraných krajinách

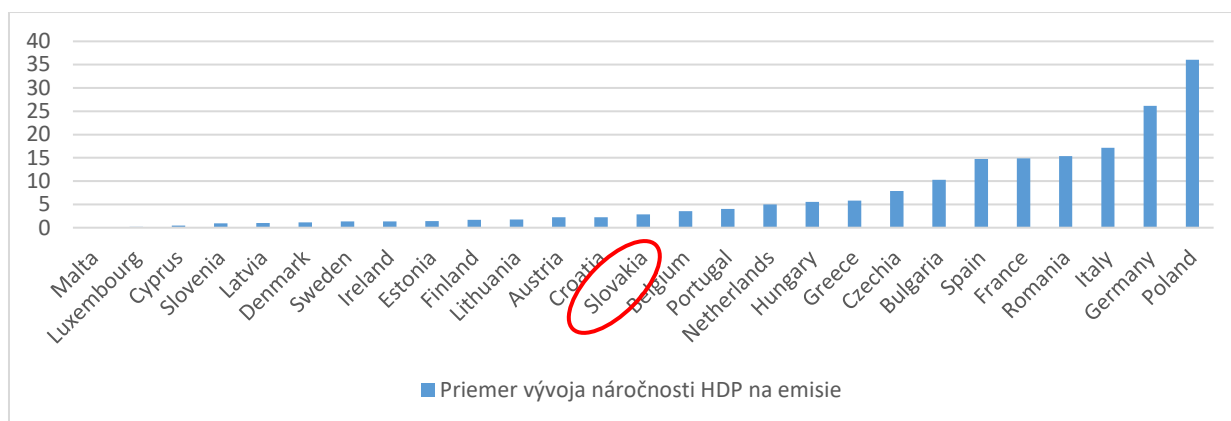
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Sankey_diagrams_for_energy_balance, 2023

Vo všeobecnosti, má energetická náročnosť, vyjadrená ako pomer tokov energií, vyjadrených v tisícoch ton ropy k HDP v eurách v sledovaných krajinách klesajúcu tendenciu. Najväčšiu energetickú náročnosť v sledovanom období rokov 2012 až 2021 dosahuje Poľsko, najnižšiu Luxembursko. Nárast oproti roku 2012 bol sledovaný v Belgicku a Grécku.

2. Vývoj emisie k HDP

Ďalším sledovaným ukazovateľom je priemerná náročnosť HDP na emisie, vyjadrená ako pomer emisií v tisícoch tonách k HDP v eurách. V sledovaných krajinách a období rokov 2011 až 2020, na základe dostupnosti údajov má klesajúcu tendenciu.

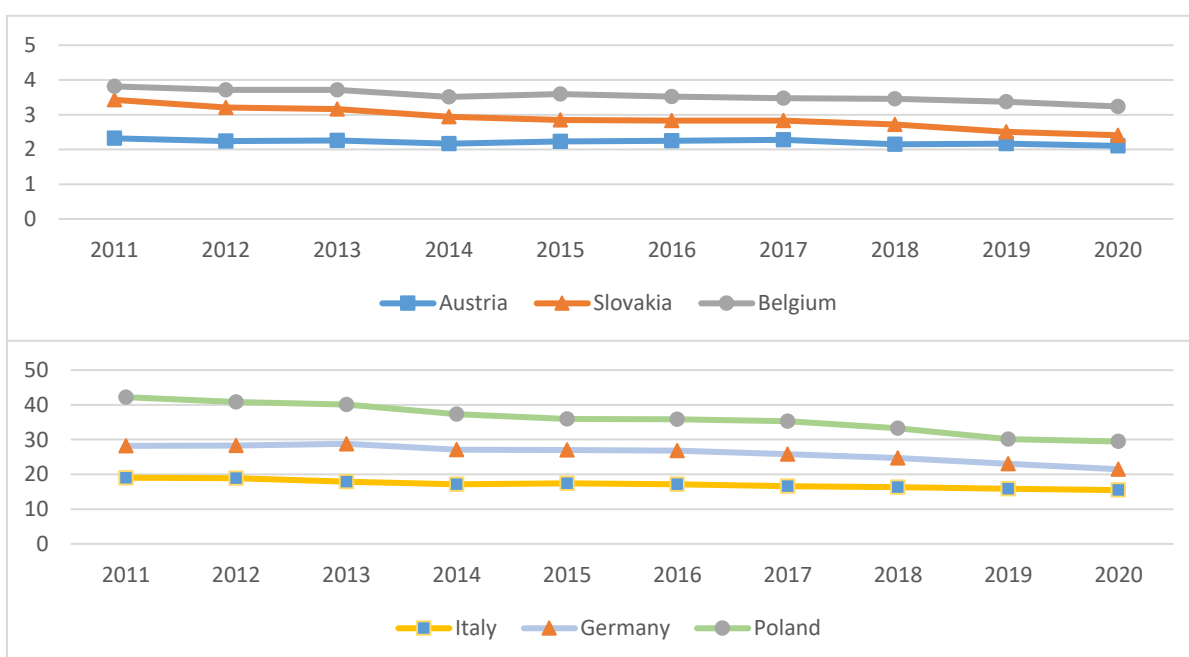
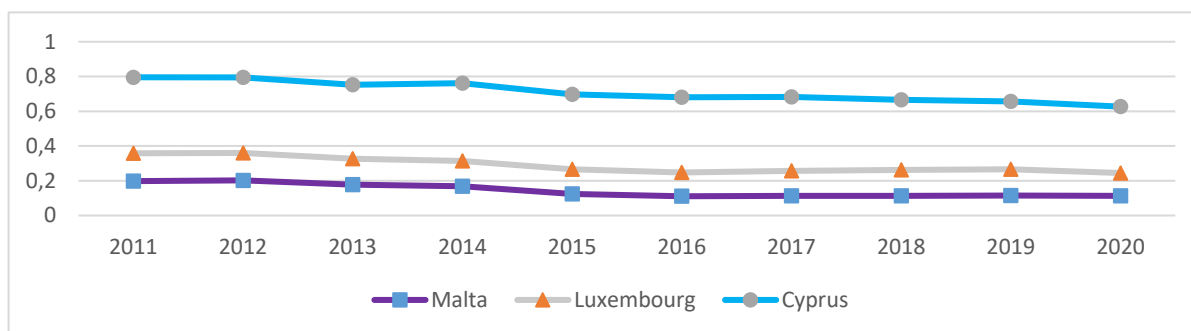
Graf 2.1 : Priemerná náročnosť HDP na emisie v rokoch 2011 – 2020

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ENV_AIR_GGE/default/table?lang=en, 2023

Graf 2.2: Náročnosť HDP na emisie v rokoch 2011 – 2020 vo vybraných krajinách

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov

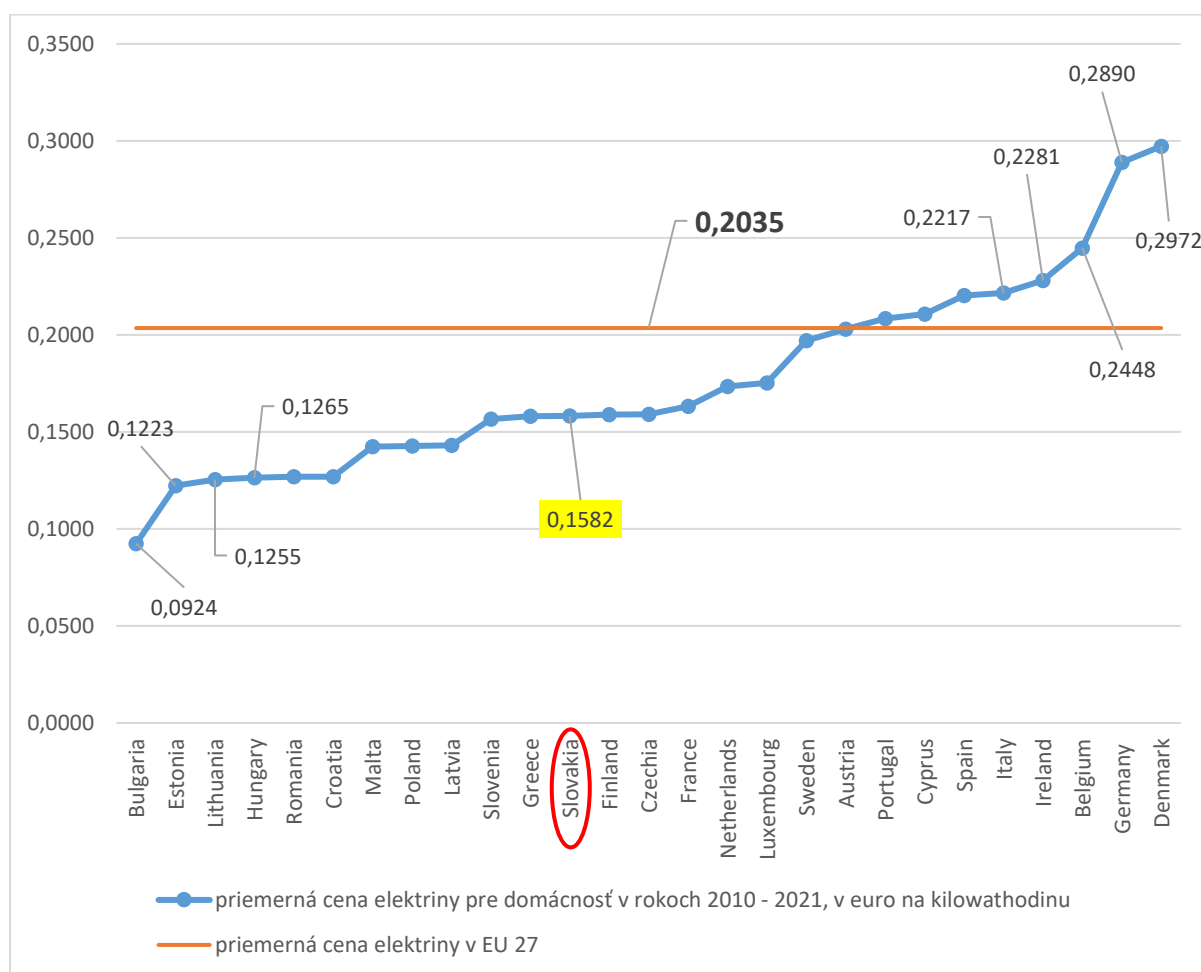
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ENV_AIR_GGE/default/table?lang=en, 2023

3. Ceny energetických vstupov

Harmonizácia daňovej štruktúry v EÚ prostredníctvom smernice 2003/96/ES, vymedzuje výroby podliehajúce harmonizovanému zdaneniu energie alebo elektriny, ako aj možnosti oslobodiť energetické výrobky a elektrinu od dane, či uplatňovať znížené sadzby. Článok 15 smernice prináša krajinám voliteľnú možnosť, poskytnúť priaznivé daňové zaobchádzanie s elektrinou vyrobenou z obnoviteľných zdrojov energie. Niektoré členské štáty EÚ využili túto možnosť spôsobom oslobodenia elektriny z obnoviteľných zdrojov energie od daní, za určitých podmienok. Oslobodenia alebo znížené sadzby majú vplyv aj na konečnú cenu elektriny. Obnoviteľné zdroje energie však prinášajú so sebou aj výpadky produkcie energie. Ceny elektriny tak určuje aj počasie.

3.1 Ceny elektriny pre finálneho spotrebiteľa – stredne veľké domácnosti

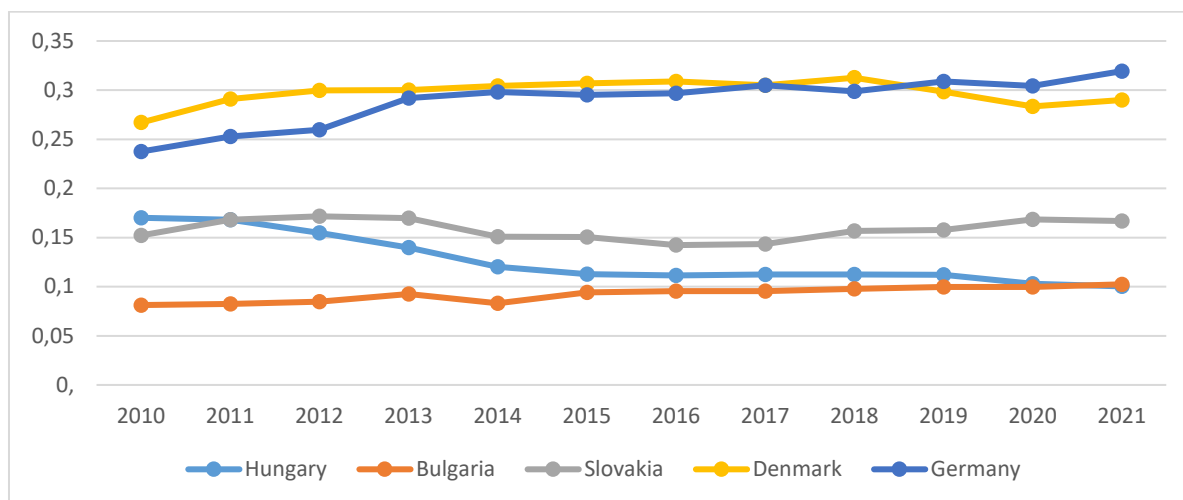
Graf : Priemerná cena elektriny pre domácnosť v rokoch 2010 - 2021, v euro na kilowathodinu

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEN00117/default/table>, 2023

Graf 3.2 : Vývoj cien elektriny pre domácnosť vo vybraných krajinách v rokoch 2010 -2021, v euro na kilowathodinu

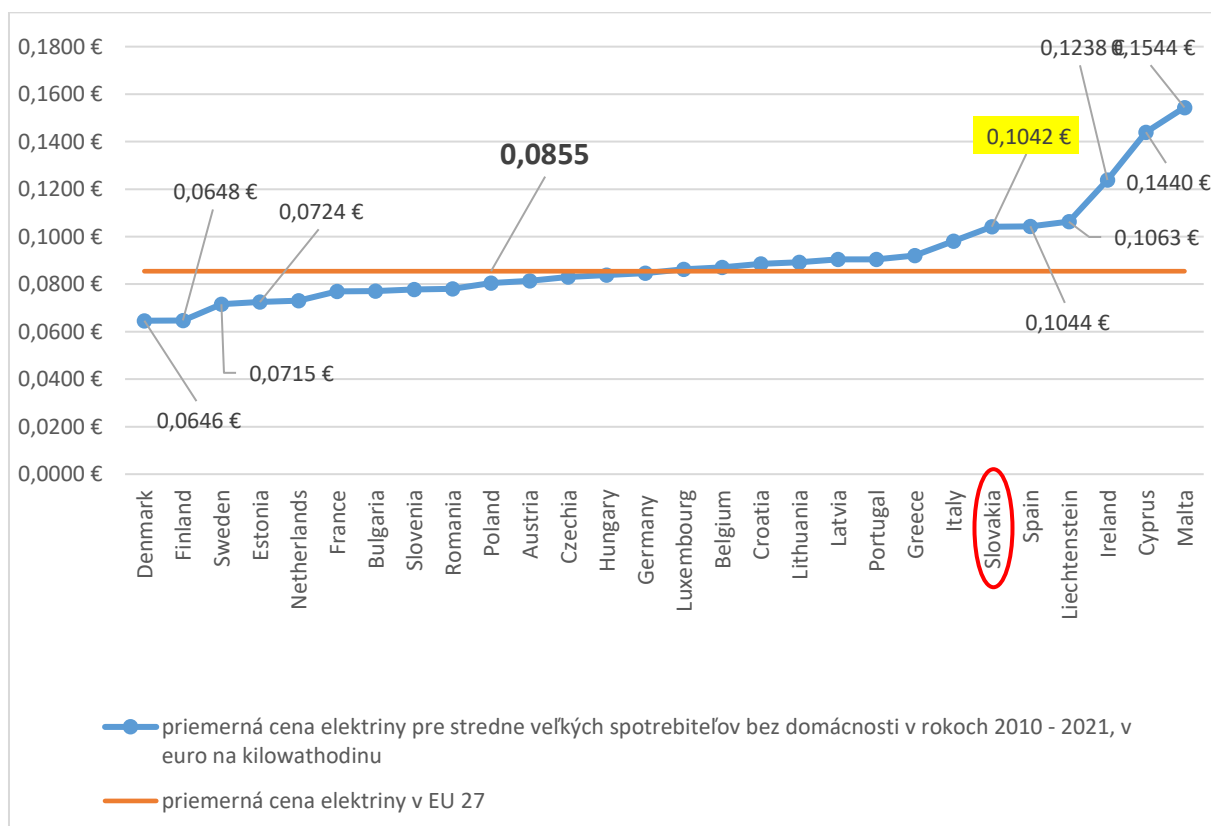

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEN00117/default/table>, 2023

Graf 3.3 Ceny elektriny pre finálneho spotrebiteľa – stredne veľký spotrebiteľ bez domácností

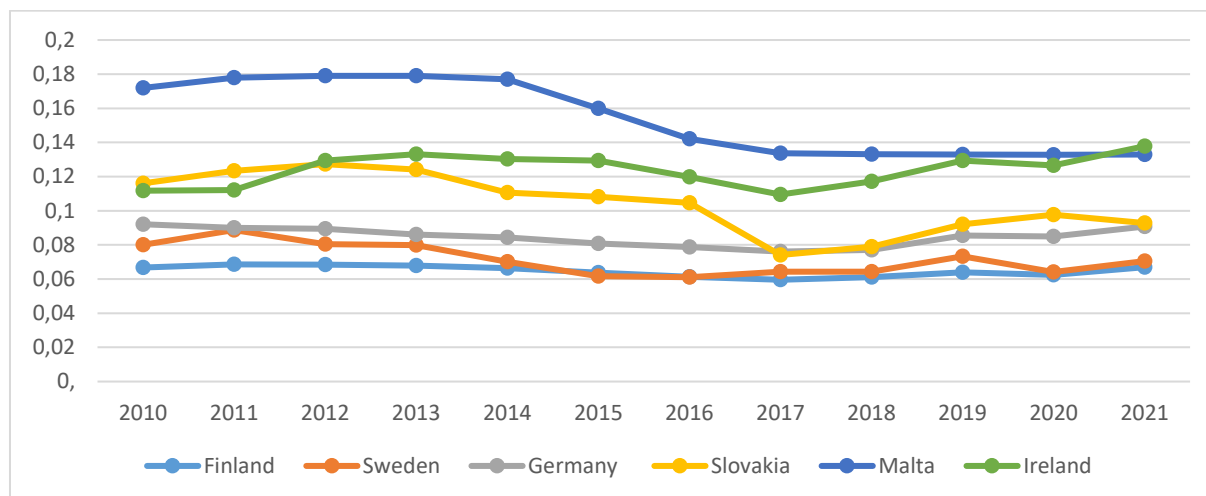
Graf : priemerná cena elektriny pre stredne veľkých spotrebiteľov bez domácnosti v rokoch 2010 - 2021, v euro na kilowathodinu

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEN00117/default/table>, 2023

Graf 3.4: Vývoj cien elektriny pre stredne veľkých spotrebiteľov bez domácnosti vo vybraných krajinách v rokoch 2010 -2021, v euro na kilowathodinu

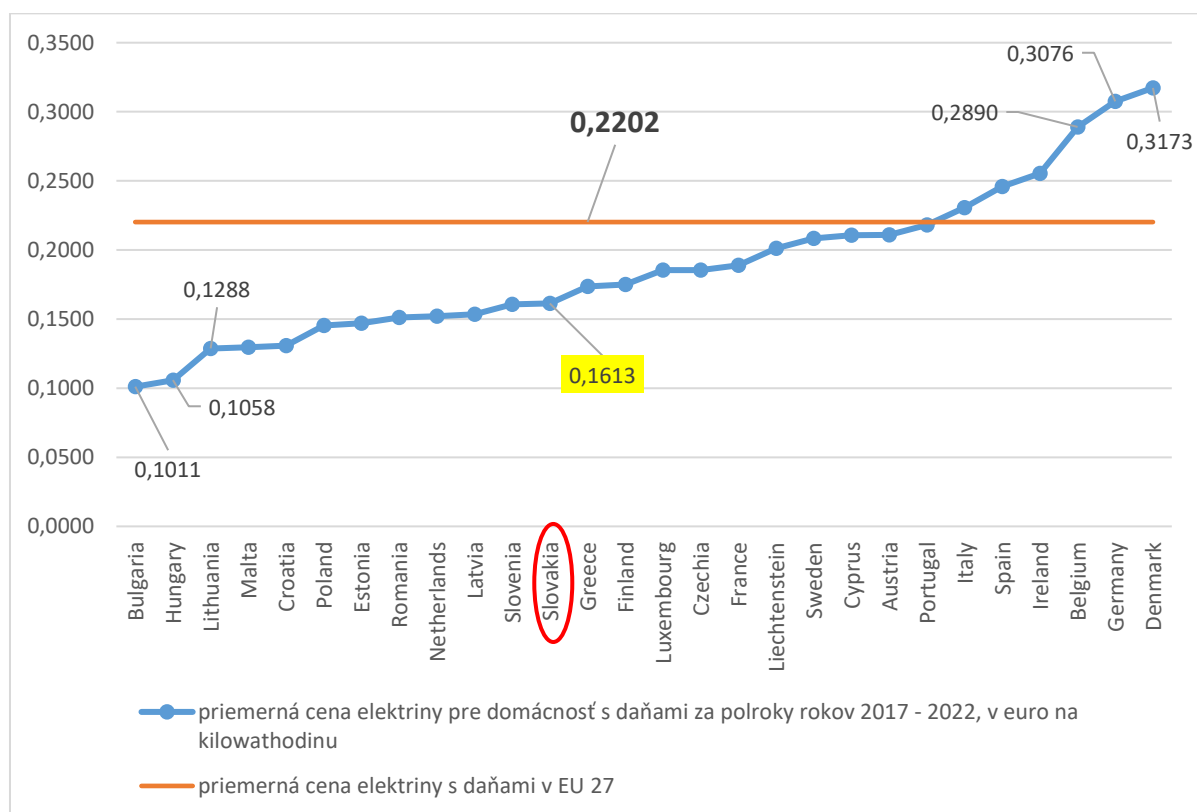

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEN00117/default/table>, 2023

Graf 3.5: Ceny elektriny pre domácnosti zahrňujúce dane aj poplatky

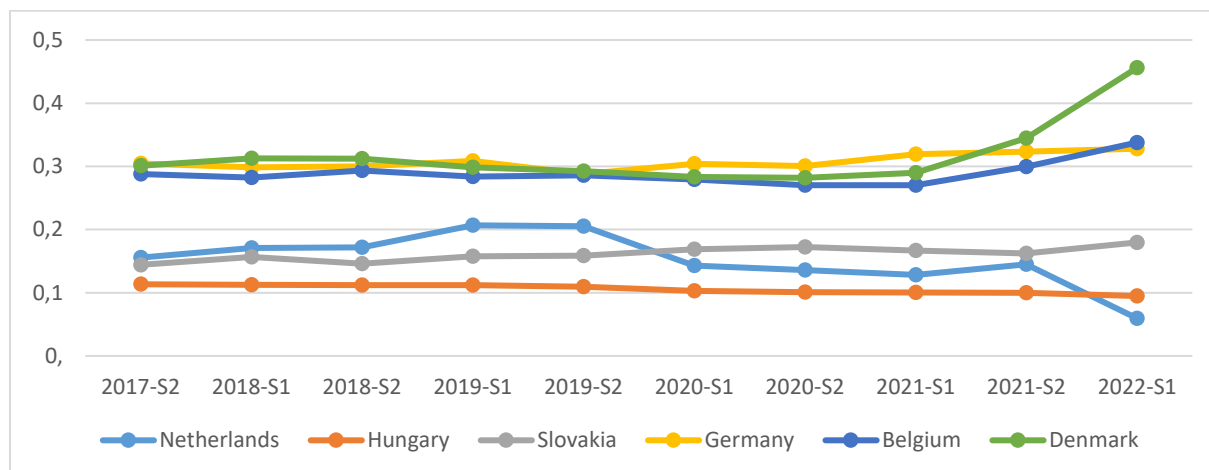
Graf : Priemerná cena elektriny pre domácnosť s daňami za polroky rokov 2017 - 2021, v euro na kilowathodinu

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/main/search/-/search/dataset?text=Electricity%20prices%20for%20household%20consumers%20-%20bi-annual%20data>, 2023

Graf 3.6: Vývoj cien elektriny pre domácnosť s daňami za polroky rokov 2017 – 2021 vo vybraných krajinách, v euro na kilowathodinu

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/main/search/-/search/dataset?text=Electricity%20prices%20for%20household%20consumers%20-%20bi-annual%20data>, 2023

4. Zdanenie vybraných energií v EÚ

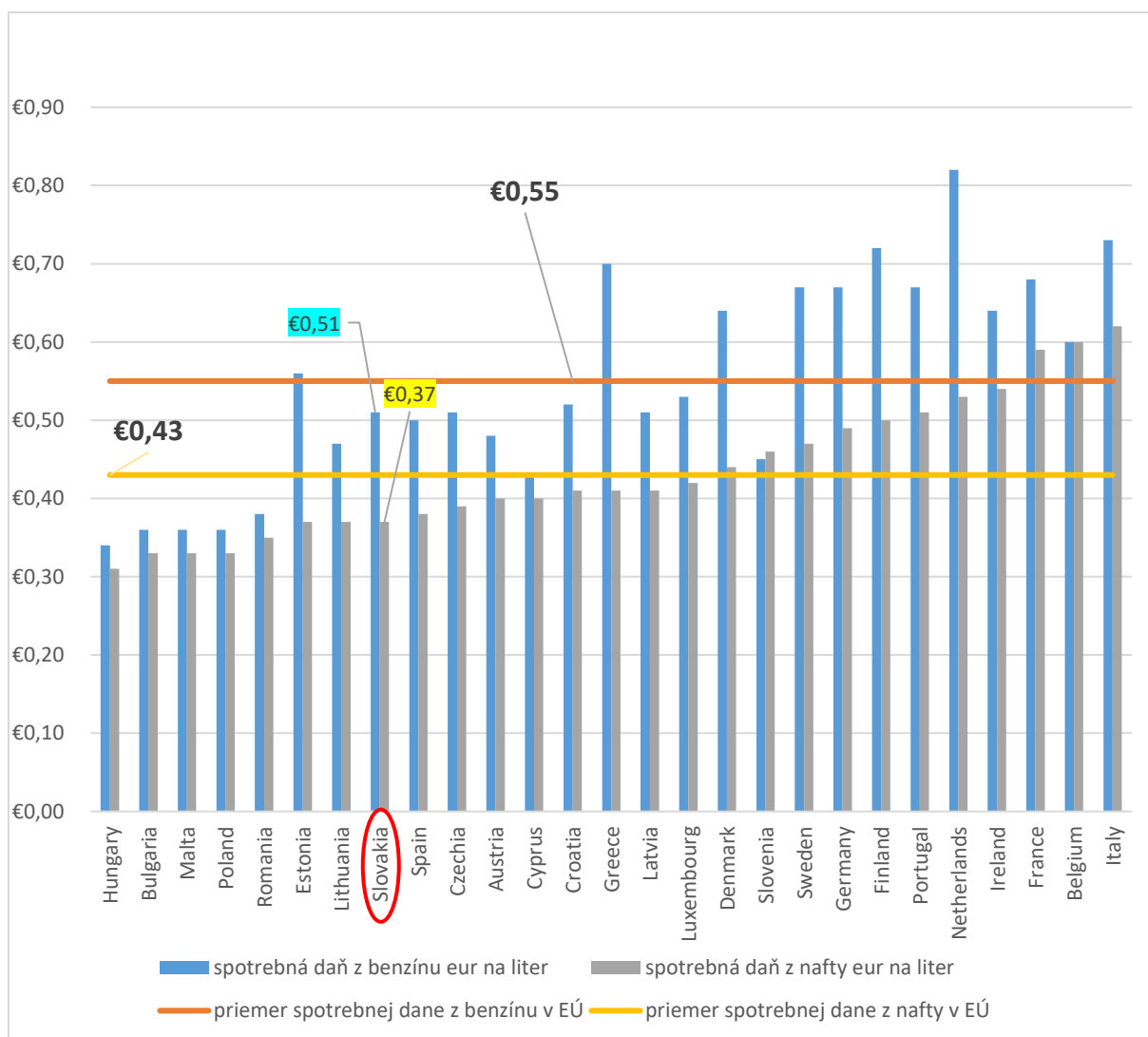
Globalizácia prináša stále väčšie prepojenie svetových ekonomík a preto je potrebné vytvárať vhodné podmienky zdaňovania aby nedošlo k narušeniu fungovania trhu a tým k presunu firiem znečisťujúcich životné prostredie z krajín so zavedenými energetickými daňami do krajín s nízkymi resp. žiadnymi energetickými daňami. Prepojenosť svetových ekonomík sa v súčasnosti vyznačuje snahou spoločností v čo najväčšej miere znižovať prekážky obchodu, znižovať náklady na koordináciu činností v rámci výroby ale aj vzájomne spolupracovať pri riešení negatívnych dopadov na životné prostredie.

Európska únia sa pri prepájaní ekonomík štátov európskeho kontinentu snaží o zabezpečenie jednotného trhu a nenarúšanie hospodárskej súťaže. Dôležitou súčasťou pre zabezpečenie tohto procesu bolo uskutočnenie harmonizácie v oblasti daňovej legislatívy. Pričom dobre navrhnuté systémy energetických daní majú za cieľ motivovať občanov a investorov k uprednostneniu ekologickejších zdrojov pred škodlivými zdrojmi energie. Aktuálne sa v Európskej únii stanovuje minimálna hranica daňových sadzieb. Jednotlivé krajiny sa rozhodujú, v akej miere minimálnu hranicu prekročia alebo či budú uplatňovať minimálnu daňovú sadzbu. Ich rozhodnutie vychádza z ekonomických predpokladov krajiny, ale i orientácie priemyslu.

Z harmonizovaných daní približujeme uplatňovanie spotrebnej dane z minerálneho oleja, z elektriny, a zo zemného plynu. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že Slovenská republika neprekračuje priemernú sadzbu krajín Európskej únie, pri sledovaných sadzbách.

4.1 Spotrebná daň z minerálneho oleja

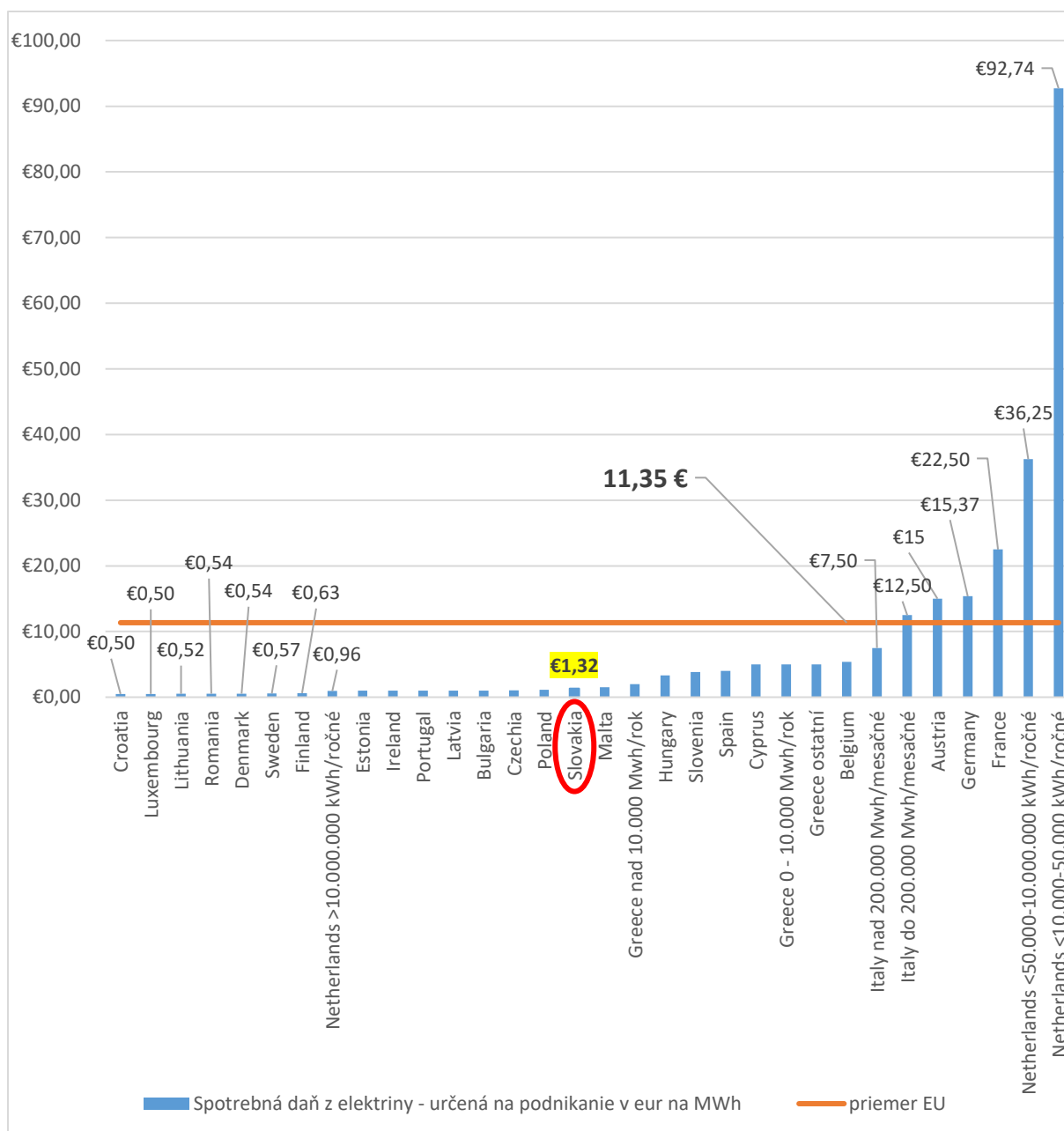
Graf : Sadzby spotrebnej dane nafty a benzínu, v eur na liter, 2022

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: *EXCISE DUTY TABLES Part II Energy products and Electricity In accordance with the Energy Directive (Council Directive 2003/96/EC)* https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-09/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf, 2023

4.2 Spotrebná daň z elektriny – určená na podnikanie

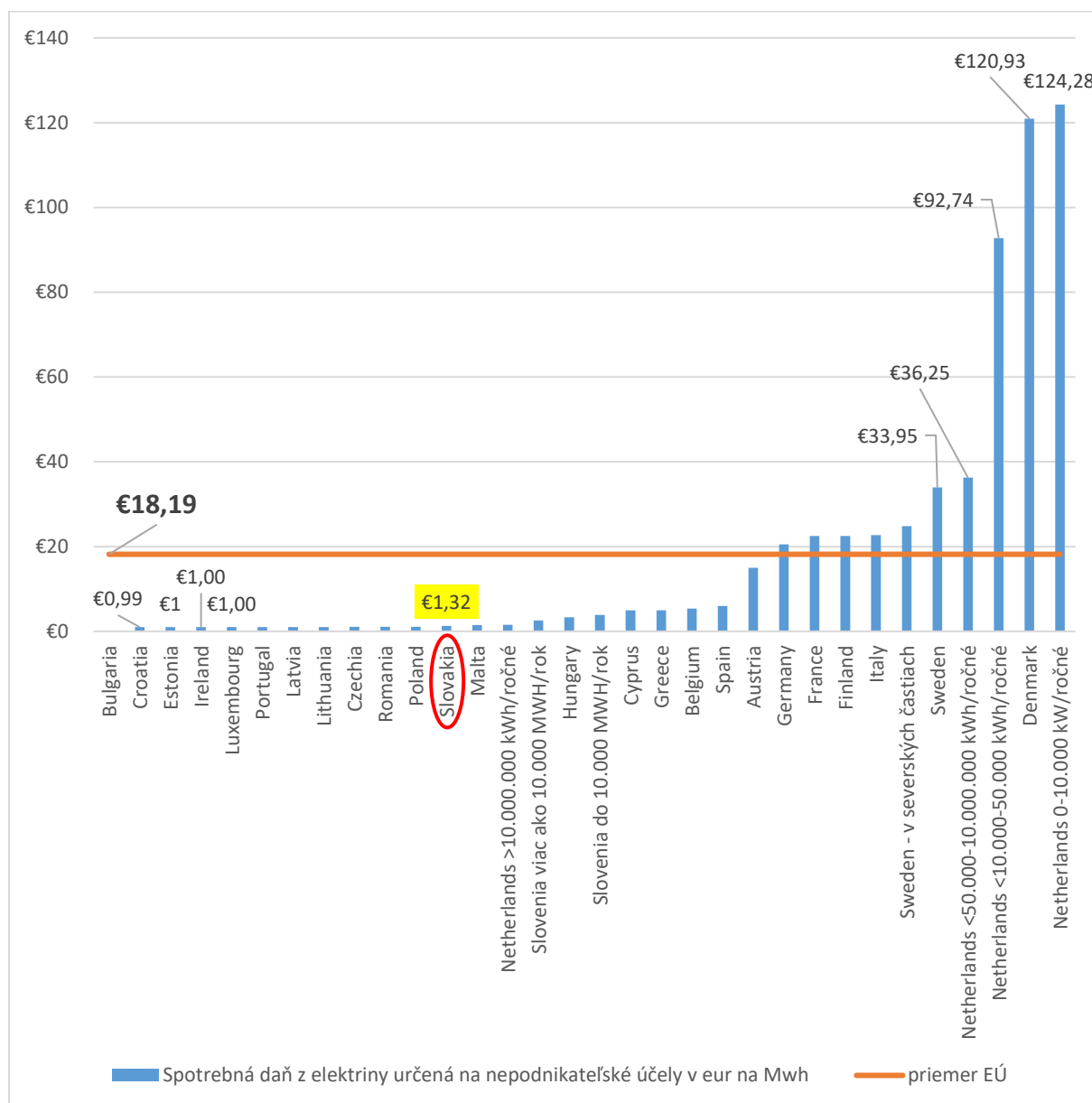
Graf : Sadzby spotrebnej dane zo elektriny– určená na podnikanie, v eur na MWh, 2022

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: *EXCISE DUTY TABLES Part II Energy products and Electricity In accordance with the Energy Directive (Council Directive 2003/96/EC)* https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-09/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf, 2023

Spotrebná daň z elektriny určená na nepodnikateľské účely v eur na Mwh

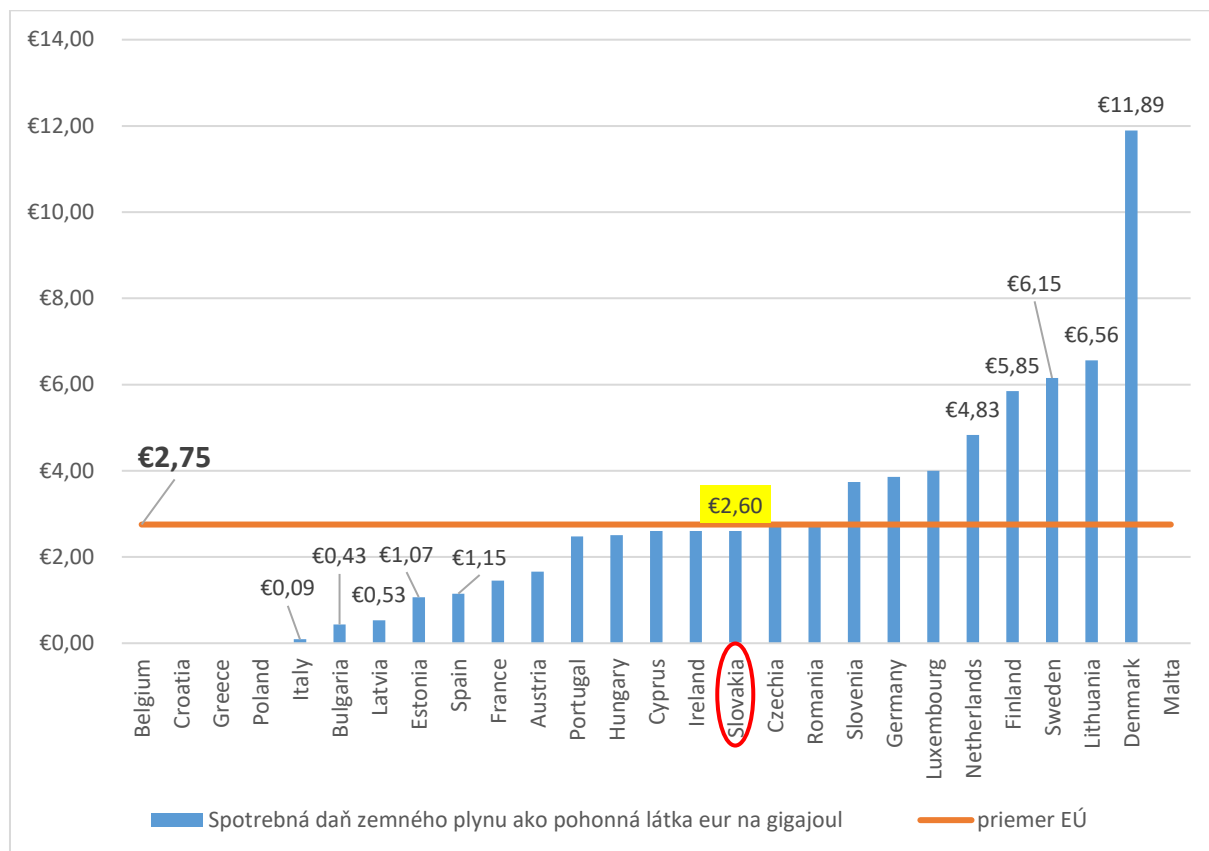
Graf : Sadzby spotrebnej dane zo elektriny– určená na nepodnikateľské účely, v eur na MWh, 2022

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: EXCISE DUTY TABLES Part II Energy products and Electricity In accordance with the Energy Directive (Council Directive 2003/96/EC) https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-09/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf, 2023

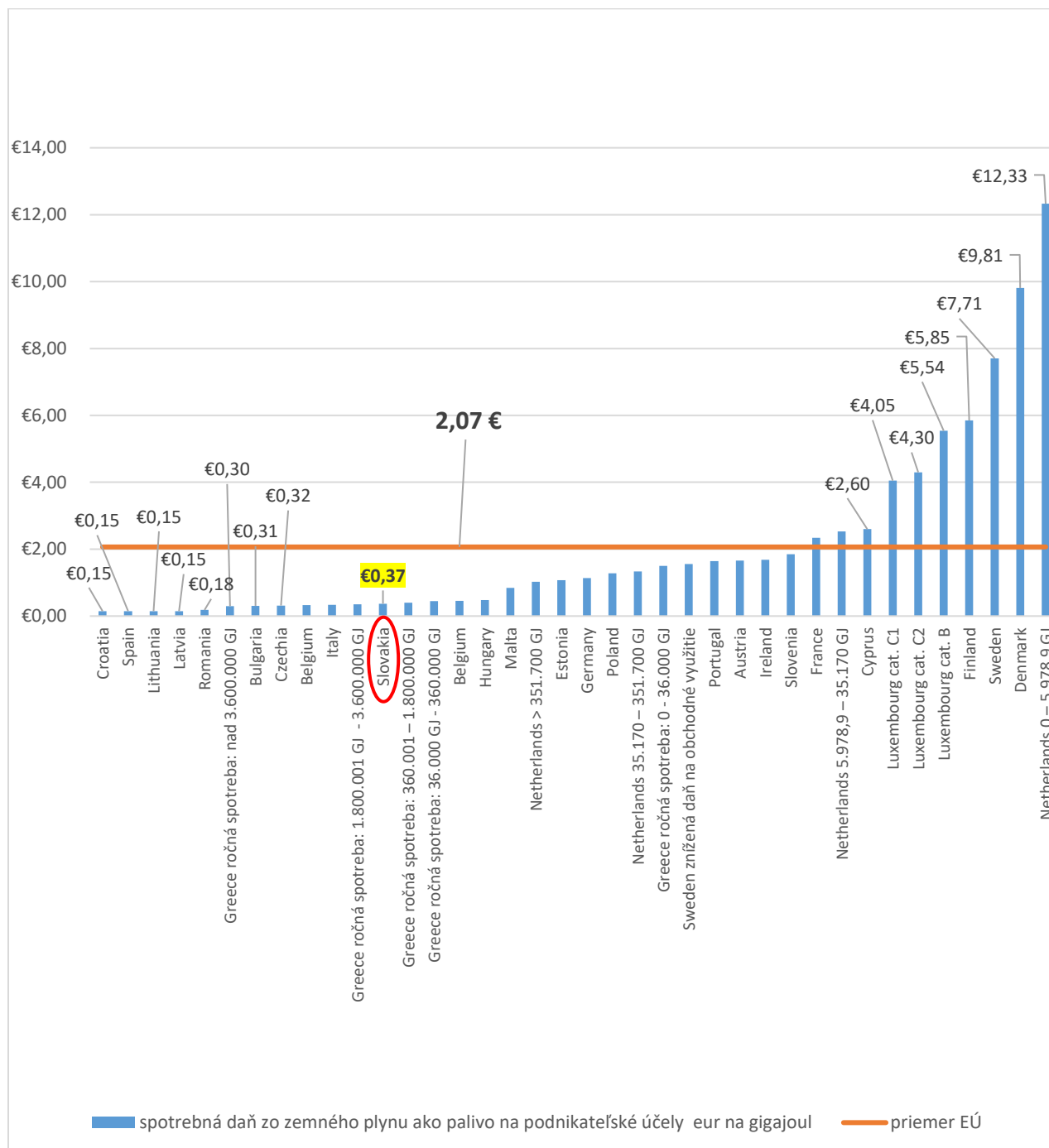
4.3 Spotrebná daň zo zemného plynu, využívaného ako palivo – určená na podnikanie

Graf : Sadzby spotrebnej dane zo zemného plynu, využívaného ako pohonná látka, v eur na gigajoul, 2022

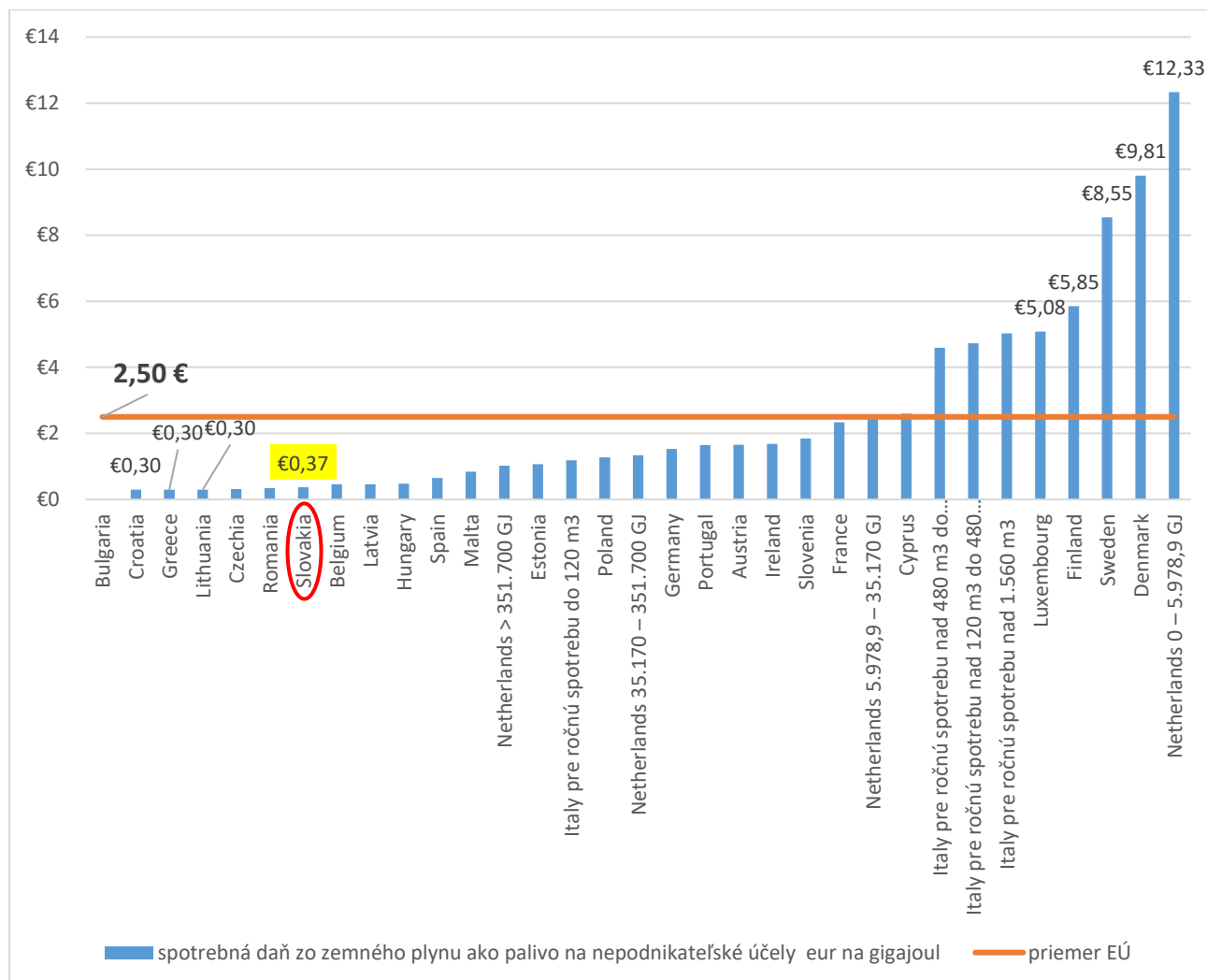
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: *EXCISE DUTY TABLES Part II Energy products and Electricity In accordance with the Energy Directive (Council Directive 2003/96/EC)* https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-09/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf, 2023

Graf : Sadzby spotrebnej dane zo zemného plynu, využívaného ako palivo – určená na podnikanie, v eur na gigajoul, 2022

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: EXCISE DUTY TABLES Part II Energy products and Electricity In accordance with the Energy Directive (Council Directive 2003/96/EC) https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-09/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf, 2023

Graf : Sadzby spotrebnej dane zo zemného plynu, využívaného ako palivo – určená na nepodnikateľské účely, v eur na gigajoul, 2022

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: *EXCISE DUTY TABLES Part II Energy products and Electricity In accordance with the Energy Directive (Council Directive 2003/96/EC)* https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-09/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf

4.4 Daňové opatrenia na zmiernenie energetickej náročnosti

Na zmiernenie energetických dopadov niektoré krajiny EÚ pristúpili k dočasnému zníženiu sadzby dane z minerálnych olejov – benzínu a nafty.

Tabuľka : Sadzby dane vo vybraných krajinách EÚ a ich dočasné zníženie.

Členský štát	spotrebná daň z benzínu eur na liter	spotrebná daň z nafty eur na liter	spotrebná daň z benzínu eur na liter – dočasné zníženie sadzby	spotrebná daň z nafty eur na liter – dočasné zníženie sadzby

Cyprus	0,43 €	0,40 €	0,36 €	0,33 €
Slovenia	0,45 €	0,46 €	0,37 €	0,34 €
Czechia	0,51 €	0,39 €	0,45 €	0,33 €
Croatia	0,52 €	0,41 €	0,41 €	0,35 €
Luxembourg	0,53 €	0,42 €	0,46 €	0,35 €
Belgium	0,60 €	0,60 €	0,46 €	0,46 €
Ireland	0,64 €	0,54 €	0,47 €	0,41 €
Germany	0,67 €	0,49 €	0,36 €	0,33 €
Sweden	0,67 €	0,47 €	0,53 €	0,33 €

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa: *EXCISE DUTY TABLES Part II Energy products and Electricity In accordance with the Energy Directive (Council Directive 2003/96/EC)* https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-09/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf

Podľa Európskej komisie (EK) v uplynulých mesiacoch väčšina krajín EÚ znížila DPH na energie alebo spotrebné dane na benzín, ako je možné sledovať v predchádzajúcej tabuľke. Belgicko od marca do júla 2022 znížilo DPH na elektrinu (z 21 na 6 %) ako súčasť balíka na ochranu spotrebiteľov pred rastúcimi cenami energií. Nulová DPH (pôvodne bola 21 %) na dva mesiace november a december 2021 bola zavedená v Českej republike za dodávky elektriny a plynu. V Maďarsku od 1. novembra 2021 bola stanovená maximálna cena základnej cena pohonných látok na úrovni zhruba 1,30 eur. Poľsko od 1. februára 2022 znížilo DPH na pol roka pri pohonných hmotách z 23 na 8 percent. Ako aj na plyn a hnojivá, na pol roka zrušilo DPH. Čo však porušuje pravidlá DPH, pretože podľa pravidiel EÚ môžu členské štáty znížiť DPH na plyn, elektrinu a teplo až na 5 %, ale nie nižšie. Ďalej Poľsko na štyri mesiace zmenilo sadzbu DPH z elektriny a vykurovania domácností na 5 percent.

Okrem prechodných opatrení zníženie sadzbu dane na DPH na energie uplatňujú štáty :¹

Grécko (6%) dodávka elektriny, plynu a diaľkového vykurovania, , pričom základná sadzba je 24%

Írsko (13,5%) dodávky zemného plynu, elektriny a diaľkového vykurovania; vykurovací olej, , pričom základná sadzba je 23%, pričom základná sadzba je 23%

Luxembursko (8%) diaľkové vykurovanie; zemný plyn; elektrina; LPG a **Luxembursko** (14%) tuhé minerálne palivá, minerálne oleje, teplo, chladenie a paru s výnimkou diaľkového vykurovania, pričom základná sadzba je 17%

Chorvátsko (13%) dodávka elektrickej energie, pričom základná sadzba je 25%

Malta (5%) dodávka elektriny, , pričom základná sadzba je 18%

Maďarsko (5%) diaľkové vykurovanie, , pričom základná sadzba je 27%

Taliansko (10%) energetické produkty (okrem diaľkového vykurovania), , pričom základná sadzba je 22%

Lotyšsko (12%) diaľkové vykurovanie, pričom základná sadzba je 21%

Litva (9%) diaľkové vykurovanie, pričom základná sadzba je 21%

Cyprus (5%) LPG v bombách/valcoch, pričom základná sadzba je 19%

5. Ekologické dane v EÚ

¹ <https://www.avalara.com/vatlive/en/vat-rates/european-vat-rates.html> [cit. 2023-01-23].

Európska únia sa riadi princípom, že úplná harmonizácia daní nie je potrebná. Jednotlivé daňové jurisdikcie v Európskej únii si môžu zvoliť daňovú sústavu a daňový systém, ktorý najlepšie vystihuje ekonomické, sociálne či ekologické ciele a ideí krajiny. Európska komisia a iné orgány EÚ však usmerňujú dané jurisdikcie a stanovujú im limity za účelom plnenia cieľov samotnej EÚ. Jednotlivé krajiny nemôžu svojimi daňovými systémami narušiť medzinárodný obchod a musia zachovať princíp subsidiarity a proporcionality.²

Európska Rada v súvislosti s plnením aktuálnych stratégií a cieľov v oblasti environmentalistiky zaslala návrh záverov pre zdaňovanie energií. Na základe návrhu z roku 2019 Európska rada žiada Európsku komisiu a Radu EÚ o reštrukturalizáciu danej smernice, najmä prehodnotenia minimálnych sadzieb a oslobodení.³

V rámci environmentálneho zdanenia je potrebné zohľadňovať Európsku zelenú dohodu, podľa ktorej sa má Európa stať prvým kontinentom s neutrálnou uhlíkovou stopou. „*Európska komisia prijala 14. júla súbor návrhov na zníženie čistých emisií skleníkových plynov do roku 2030 aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990, a to prispôbením politik v oblasti klímy, energetiky, dopravy a zdaňovania.*“⁴ Z hľadiska energetiky sa zameriava najmä na snahu o dosiahnutie čistejšej energie, udržateľnosť v rámci priemyslu, čisté ovzdušie a obnoviteľné zdroje.

Na potrebu zvýšiť pozornosť v prípade daní z energií upozorňujú aj rôzne mimovládne organizácie. Okrem negatívnych účinkov na zdravie obyvateľstva prostredníctvom svojich správ informujú aj o nákladoch vzniknutých pri externalitách z energií. Na základe správy organizácie WWF European Policy, na ktorom sa zúčastnili i organizácie Alimate Action Network Europe, HEAL a Sandberg, vydanéj pod názvom „*Europe’s Dark Cloud*“, v roku 2013 v Európe v dôsledku spaľovania čierneho a hnedého uhlia predčasne zomrelo 22 900 ľudí a niekoľko tisíc ľudí trpelo súvisiacimi ochoreniami. Náklady na zdravotnú starostlivosť, spôsobenú vplyvom tejto externality, boli vyčíslené na 62,3 miliardy eur.⁵

Škody spôsobené spaľovaním fosílnych palív vyčíslil aj Medzinárodný menový fond. Na základe jeho prepočtov z roku 2015, vzniknuté vedľajšie náklady pri spaľovaní, ktoré musia vlády znášať a pokryť nimi náklady na zvýšenú zdravotnú starostlivosť a ochranu životného prostredia, sú 10 miliónov eur za minútu. Ročne hovoríme o nákladoch vo výške 62,3 miliardy eur.⁶

Okrem vyššie spomínaných harmonizovaných spotrebných daní, ktoré sú jednotlivé krajiny povinné vyberať na svojom území vo výške minimálne stanovenej daňovej sadzby, niektoré krajiny v rámci plnenia svojich národných cieľov a stratégií, zavádzajú aj iné dane zo vzniknutých externalít. Výnosy z daní majú kompenzovať zvýšené vládne výdavky na ochranu životného prostredia, kompenzácie a zvýšené náklady na ochranu zdravia obyvateľstva.

² The European Union explained: *Taxation. Promoting The Internal Market And Economic Growth*. Luxemburg: Publications Office of the European Union. 2015. p. 5. [online]. [cit. 2023-01-18]. ISBN: 978-92-79-45247-5. Dostupné online: http://europa.eu/pol/index_en.htm

³ Návrh záverov Rady o rámci EÚ 14608/19 pre zdaňovanie energie – prijatie. Dostupné online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14608-2019-INIT/sk/pdf>

⁴ *Európska zelená dohoda*. Európska komisia. [online]. [cit. 2023-01-18]. Dostupné online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sk

⁵ JONES, Dave a kol.: *Europe’s Dark Cloud: How coal-burning countries are making their neighbours sick*. 2016. [online]. [cit. 2023-01-18]. Dostupné online: https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/dark_cloud_report.pdf

⁶ CARRINGTON, Damian. Fossil fuels subsidised by USD1 10m a minute, says IMF. In: *The Guardian*. 2015. [online]. [cit. 2023-01-18]. Dostupné online: <https://www.theguardian.com/environment/2015/may/18/fossil-fuel-companies-getting-10m-a-minute-in-subsidies-says-imf>

Severské krajiny sú svojím daňovým systémom vzorom pre mnohé iné daňové jurisdikcie. Spomedzi krajín EÚ ich daňové systémy obsahujú najviac daní z externalít. Mnohé inšpiratívne dane uvalené na produkty produkujúce externality majú vo svojich daňových systémoch aj iné krajiny. V nasledujúcom texte sú popísané využívané dane z externalít v daňovej sústave Dánska, Švédska, Fínska, Holandska a Malty.

Politika Dánska vo výraznej miere podporuje ochranu životného prostredia a boj proti klimatickým zmenám. V rámci ich daňovej sústavy sa nachádza niekoľko daní, ktorých predmet zdanenia poškodzuje životné prostredie a vytvára externality.

Spotrebná daň z pesticídov bola v krajine zavedená už v roku 1995. Výnosy z daní plynú do štátneho rozpočtu. Predmetom zdanenia sú chemické biocídy (chemikálie na boj proti hmyzu a škodcom, chemikálie na ničenie organizmov, mikrobiologické pesticídy) a pesticídy (v rozdelení podľa dopadu na zdravie a životné prostredie). Predmetná daň je vyberaná formou ad valorem v prípade pesticídov za kg, resp. 1 pesticídu a ako percento zo základu dane (hodnota tovaru bez DPH) v prípade chemických biocídov. Daňové výnosy z dane z pesticídov boli v roku 2019 vo výške 79 miliónov eur, čo tvorí približne 0,0253 % HDP.⁷

Spotrebná daň z odpadových vôd sa v krajine vyberá od roku 1997. Výnosy z dane plynú do štátneho rozpočtu a nie sú účelovo rozdeľované. Predmetom zdanenia je odpadová voda, ktorá sa vypúšťa z čistiarní odpadových vôd alebo z iných zdrojov do vodných tokov (morí, riek, potokov, jazier) alebo do pôdy. Sadzba dane sa určuje na základe nameraných látok (nitrát, fosfor, organický materiál) v odpadovej vode na základe pravidelne vykonávaných meraní. Výnosy zo spotrebnej dane z pesticídov sa pohybujú vo výške 40 miliónov, čo tvorí približne 0,01 % z HDP a 0,03 % z celkových daňových výnosov.⁸

Spotrebná daň z PVC a ftalátov⁹ bola zavedená v roku 2000 a zrušená v roku 2019. Daňový výnos nebol účelovo viazaný a plynul do štátneho rozpočtu. Predmetom zdanenia boli tovary obsahujúce ftalát a mäkké PVC, pričom základ dane bol taxatívne vymedzený v príslušnom zákone. Medzi predmety zdanenia patrili napríklad káble, pršiplášte, rukavice obsahujúce príslušné látky, spojivá a pod. Sadzba dane bola pevne stanovená a určená podľa predmetu zdanenia. Výnosy zo spotrebnej dane z PVC a ftalátu sa pohybovali okolo 0,0007 % až 0,003 % z HDP a netvorili ani 0,01 % z celkových daňových príjmov.¹⁰

V Dánsku je zavedená od roku 1977 aj spotrebná daň z určitých obalov, jednorazového riadu, PVC obalov a iných obalov. Na zálohované obaly sa daň nevzťahuje a predmet zdanenia je taxatívne vymenovaný v príslušnom zákone. Základ dane je vyjadrený ako objem, resp. váha daného obalu a daňová sadzba je pevne určená podľa objemu, resp. váhy daného obalu. Ročný daňový výnos je približne 0,03 % z HDP, resp. 0,1 % z celkových daňových príjmov.¹¹

V rámci environmentálne orientovanej fiškálnej politiky Dánsko zaviedlo aj daň z kráv a ošípaných. Účelom je zníženie produkcie metánu. Dánska daňová komisia tvrdí, že krava priemerne za rok

⁷ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=161/1609455600

⁸ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=172/1609455600

⁹ Ftalát je látka používaná ako zmäkčovač plastov, na základe ktorej plast disponuje vlastnosťami ako ohybnosť a pružnosť.

¹⁰ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=160/1609455600

¹¹ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=165/1609455600

vyprodukuje 4 tony emisií skleníkových plynov, čo je 1,5 krát viac ako automobil. Daň sú povinní platiť poľnohospodári, vo výške 600 DKK (80,50 EUR) za kravu ročne.

Okrem environmentálnych daní Dánsko podporuje aj zdravú stravu ako prevenciu zníženia nákladov na zdravotnú starostlivosť. Od roku 1968 sa v krajine vyberá spotrebná daň z čokolády a sladkostí. Predmet zdanenia je taxatívne vymedzený, pričom zdaneniu podliehajú napríklad čokolády a čokoládové produkty, kakao, žuvačky, marcipán alebo cukríky. Daňová sadzba sa odvíja od predmetu zdanenia a určuje sa za kg. Daňové výnosy dosahujú približne 0,1 % z HDP a tvoria približne 0,2 % z celkových daňových výnosov krajiny.¹²

Švédsko podobne ako Dánsko okrem harmonizovaných spotrebných daní vyrubuje dane aj z iných zdrojov znečisťujúcich životné prostredie. Rovnako vyberá daň z plastových obalov a tašiek a z pesticídov.

Spotrebnú daň z odpadu sú na území Švédska povinní platiť všetci, ktorí spravujú zberný dvor, v rámci ktorého sa zberá nebezpečný alebo iný odpad v množstve viac ako 50 metrických ton ročne. Daňová sadzba je určená vo výške 555 SEK (74,46 EUR) za každú metrickú tonu odpadu. Daňový výnos je neúčelový v plnej výške plynie do štátneho rozpočtu. Príjmy z predmetnej dane sú vo výške približne 0,005 % z HDP, resp. 0,01 % z celkových daňových výnosov.¹³

Spotrebná daň zo spaľovania odpadu bola v krajine zavedená až v roku 2020, preto výnosnosť nie je ešte na základe štatistík známa. V plnej miere však plynie do štátneho rozpočtu. Daň sú povinné platiť všetky spaľovne odpadu vo výške 75 SEK (10,06 EUR) za metrickú tonu odpadu.¹⁴

Za účelom obmedzenia nebezpečných látok v elektronike, švédska vláda v roku 2017 uviedla do účinnosti daň z chemikálií vo vybranej elektronike. Zákon taxatívne vymenováva predmet zdanenia, ktorým sú napríklad televízie, telefóny, počítače, vysávače a pod. Sadzba dane je stanovená pevnou sumou 11 SEK (1,48 EUR) za kg v prípade domácich spotrebičov a 164 SEK (22 EUR) za kg pre ostatnú elektroniku. Vláda odsúhlasila aj strop zdanenia na jeden kus elektroniky, v aktuálnej výške 451 SEK (60,50 EUR). Daňové výnosy plynú do štátneho rozpočtu a ich výška dosahuje približne 0,02 % z HDP, resp. 0,07 % z celkových daňových príjmov.¹⁵

Fínsko, ako posledný zo spomínaných severských krajín vystupujúcich ako člen EÚ, má rovnako hospodársku politiku orientovanú aj na ochranu životného prostredia. Okrem harmonizovaných daní jeho daňovú sústavu tvorí spotrebná daň z obalov od nápojov. Na ochranu zdravia a prevenciu v boji proti obezite daňovú sústavu Fínska od roku 2011 dopĺňa spotrebná daň zo sladkostí, zmrzliny a nápojov. Daňová sadzba je určená ako 0,75 EUR za kilogram, resp. 0,075 EUR za liter. Ročné daňové výnosy predstavujú približne 35 miliónov EUR, v prepočte 0,02 % HDP.¹⁶

Holandsko zaviedlo v roku 1994 daň z vody z vodovodu. Jej podstata je rovnaká ako v prípade iných spotrebných daní z energií. Dodávaná voda netvorí sama o sebe žiadnu externalitu, no externalita

¹² Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=152/1609455600

¹³ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=530/1609455600

¹⁴ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=5800/1607690946

¹⁵ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=5022/1609455600

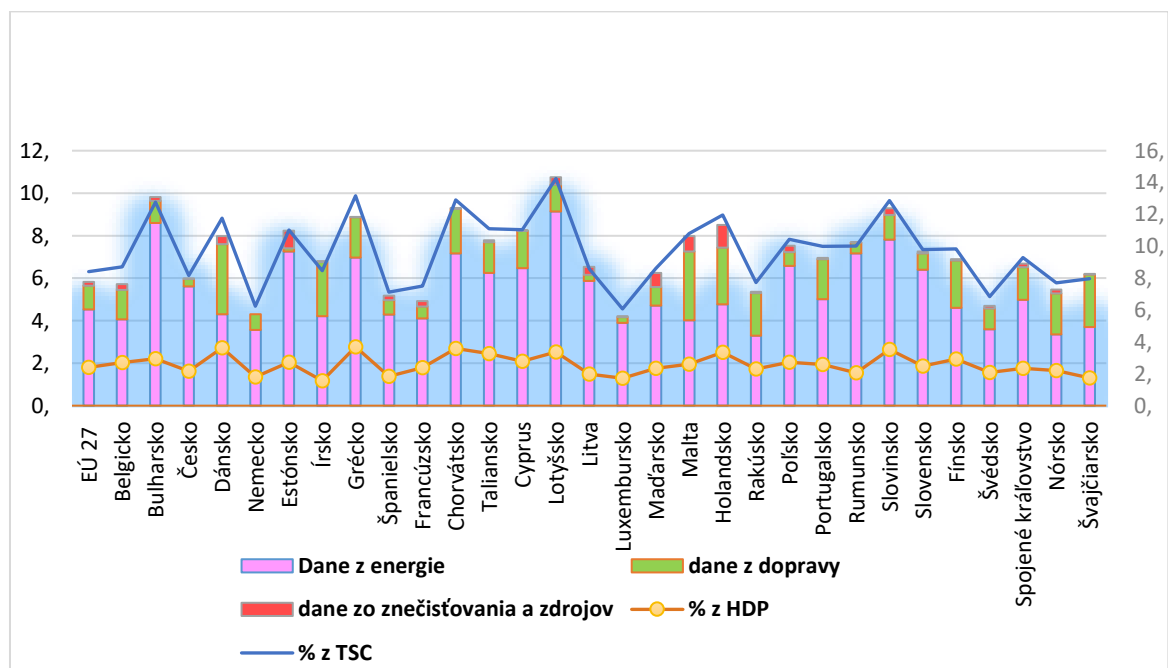
¹⁶ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/legacy/taxDetail.html?id=250/1313712000&taxType=Other%20direct%20tax

môže vzniknúť v prípade plytvania s vodou alebo v prípade nevyužívania dažďovej vody. Platiteľmi dane sú spoločnosti vykonávajúce dodávku vody. Predmetom zdanenia je voda z vodovodného kohútika, okrem vody využívanaj v prípade záchrany života alebo majetku, napríklad pri požiari. Sadzba dane je určená pevne ako 0,354 EUR za meter kubický. Je stanovený aj strop zdanie a to je 300 metrov kubických vody. Priemerné výnosy z danej dane sú približne v hodnote 0,04 % z HDP, resp. 0,1 % z celkových daňových výnosov. Do roku 2012 bola predmetom zdanenia aj podzemná voda.¹⁷

Dane z externalít sa nachádzajú aj v daňovej sústave Malty. Proti externalitám, ktoré vznikajú pri životnom cykle cementu, ako je znečistenie prostredia, sa rozhodla vláda Malty bojovať použitím spotrebnej dani. V roku 2010 zaviedla na svojom území spotrebnú daň z cementu. Platíť daň z cementu sú povinní všetci importéri cementu na územie Malty z rôznych druhov cementu. Sadzba dane je vo výške 40 EUR za 1 000 kg importovaného cementu, pričom daňové výnosy plynú do štátneho rozpočtu, pričom tvoria 0,5 % zo všetkých daňových výnosov krajiny.¹⁸

V rámci zavádzania environmentálnych daní Malta v roku 2016 zaviedla spotrebné dane na vodu plnenú vo fľašiach, žuvačky, plastové tašky a nealkoholické nápoje. Daň zo žuvačiek bola zavedená z dôvodu zvýšených verejných nákladov na odstraňovanie žuvačiek z verejných priestranstiev.

Graf : Výnosy z environmentálnych daní podľa kategórie ako % z HDP a TSC, 2018

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Eurostat, 2020

6. Pozícia SR a diskusia

¹⁷ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=685/1609455600

¹⁸ Na základe údajov dostupných Európskou komisiou. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=4427/1609455600

V rámci EÚ sú vybrané spotrebné dane harmonizované, čo núti členské krajiny implementovať dané spotrebné dane vo minimálne stanovenej sadzbe do vnútornej legislatívy. Medzi takéto dane zaraďujeme dane z minerálneho oleja, zemného plynu, uhlia alebo elektrickej energie. Jednotlivé členské štáty však môžu na základe naplnenia cieľov hospodárskej politiky krajiny aplikovať aj vlastné dane. V rámci environmentálnych cieľov sú pre mnohé krajiny vzorom severské krajiny. Dánsko v rámci svojej daňovej sústavy vyberá napríklad daň z pesticídov, kráv a ošípaných, Švédsko aplikuje daň z chemikálií vo vybranej elektronike alebo daň z odpadov. Slovenská republika v rámci spotrebných daní neaplikuje žiadnu daň nad úroveň harmonizovaných daní EÚ. Dane z externalít je možné nájsť v rámci miestnych daní - daň za jadrové zariadenie, daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta, v rámci miestnych daní - daň z motorových vozidiel alebo medzi úhradami - úhrada za dobývací priestor, úhrada za skladovanie plynov alebo kvapalín.

Mnohí teoretici vyzdvihujú výhody daní z externalít, pričom v porovnaní s priamymi daňami sú administratívne jednoduchšie, podporujú inovácie a technológie, vplyvajú na správanie subjektov pri vybraných tovaroch a sú legislatívne jednoducho implementovateľné. V porovnaní s inými nástrojmi, ako napríklad priamymi reguláciami a dotáciami, predstavujú príjem do štátneho rozpočtu a jednoduchú štátnu reguláciu. Kriticky však treba zohľadniť aj nevýhody daní v porovnaní s inými nástrojmi, medzi ktoré patria riziko vzniku čierneho trhu pri necitlivo nastavenej daňovej sadzbe alebo, naopak, riziko neúčinnosti dane pri nízkej sadzbe, nesociálnosť daných daní, ohrozenie domácej produkcie a nejednoznačná predikcia efektu zavedenia dane. Treba mať na zreteli, že daňové úľavy, dotácie, oslobodenia od dane a podobné zvýhodnenia znižujú účinnosť zavedenej environmentálnej dane, nakoľko pôsobia opačným smerom ako táto daň, keďže nestimulujú subjekty k znižovaniu spotreby ekologicky náročnej produkcie. Niektoré pomáhajú spotrebiteľom a odvetviu obnoviteľných zdrojov energie, iné posilňujú fosílnu palivá.

Implementácia trhových nástrojov zameraných na ciele environmentálnej politiky zostáva v úzadí a často sa uprednostňujú regulačné prístupy (napr. emisné limity a technologické normy) aj napriek existencii efektívnejších alternatív. Zatiaľ čo v iných krajinách sa presadzujú nové dane súvisiace so životným prostredím, Slovenská republika nezavedla žiadne podobné environmentálne daňové nástroje, okrem tých harmonizovaných. Pričom zavádzanie takýchto daní vo väčšej miere má niekoľko pozitívnych vplyvov. Daň prináša znečisťovateľovi určitú flexibilitu v rozhodovaní, nakoľko nie je striktné dané, akým spôsobom sa má zníženie znečistenia prostredia uskutočniť. Subjekt si teda môže dobrovoľne vybrať taký spôsob, ktorý mu prinesie najmenšie náklady na uskutočnenie potrebnej zmeny v jeho činnosti. Daň je tiež pomerne jednoduchý nástroj a je možné ju implementovať pomocou už existujúcej dane, a to jasne a transparentne. Navyše dane generujú dodatočné príjmy pre štátny rozpočet, ktoré môžu ekonomike pomôcť najmä v čase deficitu verejného rozpočtu.

Ďalšou pozitívnou zmenou v oblasti ekologického zdaňovania by mohla byť diferenciácia sadzieb spotrebnej dane podľa obsahu uhlíka v palivách. V súčasnosti totiž rozlišujú slovenské právne predpisy iba druh paliva, ktorý však nijakým spôsobom neodráža skutočný obsah uhlíka v jednotlivých palivách. Ako príklad nám môžu byť štáty ako Fínsko, alebo Švédsko. Okrem emisií zo spaľovania a výroby existuje veľké množstvo zdrojov skleníkových plynov, ktoré sa v súčasnosti daňami ani inými ekologickými opatreniami neriešia. Ide o zdroje emisií z poľnohospodárstva, lesníctva, využívania pôdy, odlesňovania, pôdnej erózie, živočíšnej výroby a použitia syntetických hnojív. Do budúcnosti je veľký priestor na zahrnutie nových činností do účinných systémov na zníženie emisií plynúcich do ovzdušia.

Takmer tri štvrtiny environmentálnych daňových príjmov Slovenska pochádzajú z daní z energie, ktoré sú nasledované daňami z dopravy. Ekologické dane z ostatných oblastí, ako dane zo znečistenia a využívania prírodných zdrojov neustále rastú, no veľa z nich stále čelí nízkym daňovým sadzbám, obmedzeným základom dane, oslobodeniami, alebo dokonca nie sú zdaňované vôbec. Zemný plyn je

takisto zahrnutý do vládnej podpory škodlivej pre životné prostredie, čo pôsobí protichodne s environmentálnymi cieľmi. Podľa slovenských právnych noriem je oslobodený od spotrebnej dane zo zemného plynu taký zemný plyn, ktorý je použitý na kombinovanú výrobu elektriny a tepla, ďalej zemný plyn používaný na výrobu elektriny a tiež aj zemný plyn používaný na činnosti súvisiace s prepravou osôb alebo nákladov v železničnej doprave vykonávané v rámci podnikania. Tak isto od spotrebnej dane z uhlia je oslobodené uhlie používané na duálnu výrobu tepla ako aj pohonnej látky.

Ďalším vhodným opatrením pre ekologické dane by bola indexácia ich daňových sadzieb, ktorá by sa v čase prispôbovala inflácii. Tieto dane sú totiž viazané na fyzickú jednotku niečoho (napríklad megawatthodinu), a následne takto vytvorené príjmy klesajú v dôsledku inflácie. Pozitívom takejto automatickej indexácie je aj transparentnosť a predvídateľnosť z dlhodobého hľadiska, na čo sa môžu oprieť firmy a podnikatelia pri tvorbe svojich investičných plánov.¹⁹

Daňové zmeny sprevádzané štátnymi dotáciami a investíciami sú nevyhnutná pre efektívnu transformáciu na nízko-uhlíkovú energiu, priemysel, dopravu a poľnohospodárstvo. Vzhľadom na náročnosť realizácie významných zmien bez poškodenia ostatných odvetví alebo spoločnosti, musí byť vyvinutá istá synergia medzi ekologickými a širšími spoločenskými cieľmi ako je zdravie obyvateľstva, zamestnanosť a dostupnosť služieb. Vlády by mali zabezpečiť, aby zvýšenie daní neuškodilo zraniteľným domácnostiam, firmám ani pracovníkom a aby boli príjmy z mimoriadnych daní použité na dosahovanie ekologických cieľov, prípadne prerozdelené na zníženie daní z príjmu, zvýšenie výdavkov na infraštruktúru či zdravotnú starostlivosť.

Použitá literatúra

European Union VAT rates, 2023. [online]. [cit. 2023-01-23]. Dostupné online: <https://www.avalara.com/vatlive/en/vat-rates/european-vat-rates.html>

CARRINGTON, Damian. Fossil fuels subsidised by USD1 10m a minute, says IMF. In: *The Guardian*. 2015. [online]. [cit. 2023-01-18]. Dostupné online: <https://www.theguardian.com/environment/2015/may/18/fossil-fuel-companies-getting-10m-a-minute-in-subsidies-says-imf>

Európska komisia. 2023. [online]. [cit. 2023-01-10]. Dostupné online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/

EUROSTAT, 2023. [online]. [cit. 2023-01-04]. Dostupné online: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Sankey_diagrams_for_energy_balance, 2023

EUROSTAT, 2023. [online]. [cit. 2023-01-04]. Dostupné online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ENV_AIR_GGE/default/table?lang=en, 2023

EUROSTAT, 2023. [online]. [cit. 2023-01-04]. Dostupné online: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEN00117/default/table>, 2023

EUROSTAT, 2023. [online]. [cit. 2023-01-04]. Dostupné online: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/main/search/>

---

¹⁹ Podobný princíp zaviedlo aj Francúzsko v roku 2013 na svoju Všeobecnú daň zo znečistenia a Dánsko so Švédskom na dane v oblasti pohonných hmôt. V Holandsku sa všetky spotrebne dane z energie každoročne upravujú podľa miery inflácie.

[/search/dataset?text=Electricity%20prices%20for%20household%20consumers%20-%20bi-annual%20data](#), 2023

Európska zelená dohoda. Európska komisia. [online]. [cit. 2023-01-18]. Dostupné online: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sk

EXCISE DUTY TABLES Part II Energy products and Electricity In accordance with the Energy Directive (Council Directive 2003/96/EC) [cit. 2023-01-04]. Dostupné online: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-09/excise_duties-part_ii_energy_products_en.pdf

JONES, Dave a kol.: *Europe's Dark Cloud: How coal-burning countries are making their neighbours sick*. 2016. [online]. [cit. 2023-01-18]. Dostupné online: https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/dark_cloud_report.pdf

Návrh záverov Rady o rámci EÚ 14608/19 pre zdaňovanie energie – prijatie. Dostupné online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14608-2019-INIT/sk/pdf>

The European Union explatined: *Taxation. Promoting The Internal Market And Economic Growth*. Luxemburg: Publications Office of the European Union. 2015. p. 5. [online]. [cit. 2023-01-18]. ISBN: 978-92-79-45247-5. Dostupné online: http://europa.eu/pol/index_en.htm